

Сценарій

історико-культурологічного екскурсу

до Дня слов'янської писемності і культури

Обладнання: книжкова виставка «Слов'янське слово і культура в контексті світового розвитку».

1 ведуча.

Моя рідна мова, як Небо привітна,
Як мамина пісня – вона чарівна!
Ласкава і щира, з усіх сторін світла, –
У цілому світі ця мова одна!

2 ведуча.

Вона мелодійна, як гомін струмочка, –
Барвіста, як літечко! Мова моя, –
То зірка народного співу й таночка, –
То КРАЮ ОСНОВА, – у ній Ти і Я...

1 ведуча.

Міцний її корінь, від роду до роду, –
Зростав і зростатиме допоки Світ!
Повік, рідна мова, – то серце народу,
ВОНА невмируща! Святий її квіт!

2 ведуча: Добрий день!

1 ведуча: Здравствуйте!

2 ведуча: Наш сьогоднішній Історико-культурологічний екскурс приурочено Дню слов'янської писемності та культури, який святкується кожного року 24 травня.

1 ведуча: Сьогодні ви помандруєте у світ слов'янської писемності та культури: ознайомитесь із відомостями про слов'янських просвітителів Кирила та Мефодія; про те як взагалі виникла мова та, як виникла наша рідна українська мова, бо вона є однією із слов'янських мов.

2 ведуча: Для кожного народу дорога його мова, а для нас найближча – українська, яку ми повинні любити і шанувати.

1 ведуча: «Рідна мова дорога людині, як саме життя», – говорить народна мудрість.

2 ведуча: Без мови не може існувати народ, його культура.

1 ведуча: Мова – це один із найдивовижніших скарбів, які людина створила за свою історію.

2 ведуча: Уявіть собі на мить, що на землі ще нема мови. Якою була б земля? Якими були б ми?

1 ведуча: Так. Це була б дуже сумна і похмура картина. Стіною стояли б непрохідні ліси, а в них – хижі звірі, гадюки, сови...

2 ведуча: Уявіть собі печеру. А з неї боязко виглядає ... первісна людина!

1 ведуча: Скоцюрбилась від холоду й страху, щільніше натягає на голі плечі якусь шкуру, сторожко оглядається.

2 ведуча: Такими були наші пращури колись, такими б надовго вони залишались, якби не зробили геніального відкриття: винайшли мову.

1 ведуча: Мова первісних людей була дуже бідною. Вона складалася з небагатьох слів. Значення кожного такого слова були нечіткі, їх супроводжували рухами, які допомагали людям порозумітися.

2 ведуча: Рухами вказували: «Піди туди!», «Візьми оце!», «Допоможи підняти!».

1 ведуча: Та минали століття, зміцнювалися люди, вдосконалювалися й мови.

2 ведуча: Не одразу мови різних народів стали такими, якими вони є сьогодні.

1 ведуча: Зміцнювалися уявлення людей про навколишній світ, змінювалися й слова у мовах різних народів.

2 ведуча: Весь час азбука змінювалась і вдосконалювалась. Багато людей доклали своїх зусиль, щоб сьогодні ми з вам могли читати й писати.

Читець.

Буква. За нею склад,

Далі – до слова слово,

Ось вже і мовний ряд,

І зазвучала мова.

Ма – ма. Ро – ди – на. Шко – ла.

(Тато сюди привів).

Ширше і ширше коло

Нових цікавих слів.

Плейер. Комп'ютер. Принтер.

Дивні важкі слова.

Різноманітність світу

З мовою ожива.

Мова – немов криниця,

Слів невичерпність в ній.

Кожне тобі згодиться,

Тільки читати вмій:

Казку, словник, підручник.

Мовити будеш влучно!

1 ведуча: Багатовікова історія слов'янської культури має багато яскравих подій, які й до цього дня грають визначальну роль в духовному розвитку слов'янських народів і становленні повноцінної особистості.

2 ведуча: Одне з них – поява кирилиці та писемності, які подарували нам проповідники християнства Кирило і Мефодій.

1 ведуча: Створена ними азбука стала фундаментом української та інших слов'янських мов, посприяла єднанню народів і розвитку багатогранної слов'янської культури.

2 ведуча: Брати були православними ченцями, слов'янську абетку створили у грецькому монастирі, в одному з місіонерських подорожей відвідали кримський Херсонес.

1 ведуча: Слов'янська писемність була створена в IX столітті, близько 862 року.

2 ведуча: Новий алфавіт отримав назву «кирилиця» по імені візантійця Костянтина, який, прийнявши чернецтво, став Кирилом.

1 ведуча: А допомагав йому в богоугодній справі освіти слов'янських народів старший брат Мефодій.

2 ведуча: Кирило створив слов'янську абетку на основі грецької, суттєво змінивши її, щоб передати слов'янську звукову систему.

1 ведуча: Були створені дві абетки – глаголиця і кирилиця. Одночасно із створенням слов'янської абетки він почав роботу над перекладом з грецької мови на слов'янську книжкову мову Євангелія, Псалтиря, богослужбових книг.

2 ведуча: З прийняттям християнства на світовій арені з'явився новий язык, який об'єднав слов'ян на значній території. Слов'янська мова після грецької та латинської стала третьою мовою у середньовічній Європі, у якій поширювалося слово Боже.

1 ведуча: Двадцятирічна просвітницька діяльність Кирила і Мефодія та їхніх учнів мала всеслов'янське значення.

2 ведуча: Поява абетки і виникнення писемності сприяли розвитку літератури слов'янських народів, і слов'янська мова стала третьою в Європі після грецької та латини. Слов'янська писемність і культура належать до найдавніших у Європі.

1 ведуча: Як доводять вітчизняні та зарубіжні вчені, писемність народу, що прийшов з Азії і розселився по Дунаю, Дністру, Бугу, Дніпру та Віслі виникла задовго до прийняття християнства.

2 ведуча: Задовго до того часу, яким датовано перші писемні пам'ятки, що дійшли до наших днів. Якщо ж, наприклад, говорити про народ, який пізніше став називатися українцями, то писемність на його території була відома ще русам антського періоду. Сусіди русів зазначали, що на берегах Дніпра писали «чъртами и ръзами».

1 ведуча: Який вигляд мало це письмо? На це запитання нинішні вчені однозначної відповіді не знаходять.

2 ведуча: Слід нагадати, що існувало дві давньослов'янські абетки, якими користувалися християнські проповідники – глаголиця та кирилиця.

1 ведуча: Глаголиця була розповсюджена у X-XI ст. переважно у західній частині Балканського півострова та у Великоморавському князівстві, де проповідували брати.

2 ведуча: Кирилиця була створена дещо пізніше. В основу абетки було покладено грецьке письмо. Кирилиця була розповсюджена у південних, східних та західних слов'ян.

1 ведуча: Створення уніфікованої для усіх слов'ян писемності мало велике значення в історії країн південно-східної Європи, зіграло, зокрема, позитивну роль у зміцненні зв'язків українського та болгарського народів, їх державності.

2 ведуча: Розвиток культури Київської Русі відбувався самобутнім шляхом, але на той час під благодотворним впливом болгарської писемності та культури в цілому. Багато які книги, не лише богослужбні, спочатку перекладалися з грецької на старослов'янську мову болгарськими просвітниками.

1 ведуча: У давньоруських літописах є згадки про відкриття при князівських дворах шкіл для дітей бояр, де викладали ченці-просвітники.

2 ведуча: У цілому ж, саме в період X-XII ст. були закладені основи тих дружніх взаємовідносин наших народів, що в подальші віки успішно розвивалися.

1 ведуча: Переймаючи багато цінного з культури давньої Болгарії, самобутня культура Київської Русі, починаючи з XI ст., своєю чергою також впливає на культуру Болгарії.

2 ведуча: За Дунаєм поширюються житія руських святих – Ольги, Бориса і Гліба, Феодосія Печерського та ін.

1 ведуча: Великого значення набувають не лише для Русі, але й для усього слов'янства чудові взірці давньої літератури: «Повість временних літ», «Слово о полку Ігоровім», «Повчання» Володимира Мономаха, звід законів «Руська правда».

2 ведуча: Культурний взаємовплив здійснювався на той час різними шляхами і найперше через особисті контакти давньоруських і болгарських

просвітників, шляхом безпосереднього спілкування населення на нижньому Дунаї, вихідців з Русі і Болгарії, в монастирях Костянтинополя і Афона.

1 ведуча: Благотворний взаємовплив проявлявся також у сфері мистецтва, насамперед, в архітектурі, живопису, церковно-півчому мистецтві, в художніх ремеслах, народній творчості в цілому, в побуті. Християнська культура, привнесена з Візантії через Болгарію, зазнавала впливу корінної культури слов'ян.

2 ведуча: Творилося нове мистецтво, що пережило віки. Знайомство з такими видатними спорудами культової архітектури XI-XIV ст. як Софійський собор, Золоті ворота, церковно-соборний ансамбль Києво-Печерської лаври у Києві і Боянська церква у Софії,

1 ведуча: церква Сорока мучеників у Тирново, церкви святих Івана Хрестителя, Стефана, архангелів Михаїла і Гавриїла, храм Вседержителя в Несебрі тощо дозволяє говорити про спільні риси, зокрема, в способі змішаної кладки стін, при якому ряди каменю і цегли чергуються, а також у внутрішньому художньому оформленні приміщень, що проявляється в схожості мозаїки і фрескового живопису іконопису і стінопису, за стилем і змістом, за художнім виконанням, розташуванням, за характером виробів художнього ремесла.

2 ведуча: Св. Кирило та Мефодій показали сучасникам і прийдешнім поколінням, що лише невтомна просвітницька праця, освячена християнською любов'ю, дає щедрі плоди, здатні служити людям упродовж тисячоліть.

1 ведуча: Саме тому свято рівноапостольних св. Кирила та Мефодія, яке відзначаються 24 травня, – добра нагода для осмислення духовного заповіту видатних слов'янських просвітителів, апостолів слов'янства, які, не забуваймо, прислужилися й до становлення християнської культури українців у часи Русі-України і спадщина яких допоможе відповісти на виклики XXI століття.

Читець.

Мово моя, як барвінок духмяна,
Пахнеш м'ятою влітку і хлібом землі.
Срібно й легко іскришся своїми піснями,
Ти вогниста і щира, як мрії мої.
Ллється, як річка, то тиха, то бистра,
Слово чисте й прозоре, як ранком роса.
Створена Богом мова для нашої пісні.
Мово! Гордість моя, моя вічна краса.
В пісні чарівній сміюся і плачу,

Бо вирує життя в ній, немов водограй.

В своїй мові я чую, в словах її бачу

І поля, і криниці, і рідний мій край.

2 ведуча: Наша українська мова належить до високорозвинених мов світу. За милозвучністю вона визнана вченими другою серед європейських мов (після італійської).

1 ведуча: Історія української писемності починається з XI ст. Виникнення українського письма учені пов'язують зі створенням на основі грецького алфавіту в IX ст. нашої ери слов'янського кириличного, або кирилиці.

2 ведуча: Кириличним письмом користувалися в Київській Русі, а потім у староукраїнській, старобілоруській і староросійській писемностях, які пізніше зазнавали змін, що відбивали звукові особливості кожної мови.

1 ведуча: Староукраїнська писемність формувалася на основі загальноруських писемних традицій та особливостей живих говорів українського народу.

2 ведуча: Графіка староукраїнської писемності, базуючись на кирилиці, зберігала майже всі знаки давньоруського письма.

1 ведуча: Найдавнішим типом українського письма був устав – різновид кириличного, що з'явився у слов'янській писемності на основі візантійського літургійного (унціального) письма;

2 ведуча: із XIV ст. поширюється півустав, а з кінця XIV-початку XV ст. з'явився скоропис, який досяг найбільшого розвитку із XVII ст.

1 ведуча: Книгодрукування в Україні з кінця XVI і до початку XVIII ст. здійснювалося традиційним кириличним півуставом.

2 ведуча: Традиція відзначати свято слов'янської писемності зародилася ще в кінці 80-х рр. минулого століття.

1 ведуча: На початку XIX століття, разом із відродженням слов'янських народностей, відновилися й пам'ять про слов'янських первоучителів.

2 ведуча: У 1863 році на Русі була прийнята постанова святкувати пам'ять святих Кирила й Мефодія 11 травня (24 травня за новим стилем).

1 ведуча: Але, нажаль ця традиція була загублена на початку XX сторіччя.

2 ведуча: Знову в світі День слов'янської писемності та культури розпочали святкувати з 24 травня 1953 року, спочатку в Болгарії, а потім і в інших країнах.

1 ведуча: Йому присвячуються наукові форуми, проводяться різноманітні культурні заходи.

2 ведуча: У 1994 році Кабінет Міністрів України, підтримуючи ініціативу Міністерства культури і Українського комітету славистів, прийняв постанову

про проголошення 24 травня кожного року Днем слов'янської писемності та культури.

1 ведуча: День слов'янської писемності і культури встановлений в Україні «...на підтримку ініціативи органів державної влади, Національної академії наук України, громадських і релігійних організацій та враховуючи історичне та просвітницьке значення спадщини слов'янських первоучителів у здобутку національної культури...».

2 ведуча: згідно з Указом Президента України «Про День слов'янської писемності і культури» від 17 вересня 2004 р. № 1096/2004. Відзначається щорічно 24 травня в день вшанування пам'яті святих рівноапостольних Кирила і Мефодія.

1 ведуча: Крім України, День слов'янської писемності і культури святкують також у Росії, Білорусі, Болгарії, Сербії, Македонії, Чорногорії та у ряді інших країн.

2 ведуча: Цей день особливо урочисто відзначають у Болгарії. Там здійснюють святкову ходу з буквами слов'янської азбуки та іконами святих братів.

1 ведуча: В наші дні слов'янство спілкується з усім Світом сучасними можливостями, серед яких – Міжнародний Слов'янський Канал (англ. Slavonic Channel International) – слов'янський загальнонаціональний телевізійний канал.

2 ведуча: Покликаний інформувати слов'ян усього світу й світове співтовариство про різні аспекти життєдіяльності слов'янства, унікальної слов'янської історії, багатих традиціях, культурі, досягненнях і вагомому внеску слов'ян у розвиток світової цивілізації.

1 ведуча: «Міжнародний «Слов'янський канал» вийшов в ефір 12 вересня 2008 року з території України в супутниковому мовленні.

2 ведуча: Працює цілодобово й охоплює своїм мовленням територію з населенням 1 мільярд 202 мільйони людей.

1 ведуча: Мовлення (уперше з України) ведеться на чотирьох звукових доріжках: на російській, українській, англійській і мові країни – виробника продукту.

2 ведуча: Надалі мовлення буде здійснюватися одночасно на мовах слов'янських країн, а також на французькій, німецькій, іспанській, португальській, арабській і китайській мовах.

1 ведуча: Девіз каналу: «Про слов'ян – світу!».

2 ведуча: День слов'янської писемності і культури нагадує нам сьогодні про наше духовне коріння, наповнює особливими почуттями до рідної мови, яка по праву вважається однією з найбагатших і найкрасивіших мов планети.

1 ведуча: День пам'яті святих рівноапостольних Кирила і Мефодія є значним явищем у культурному і політичному житті всього слов'янського світу.

Читець.

Мово рідна, слово рідне,
Хто вас забуває,
Той у грудях не серденько,
А лиш камінь має.
Як ту мову нам забути,
Котрою учила
Нас всіх ненька говорити,
Ненька наша мила.
У тій мові нам співали,
Нам казки казали,
У тій мові нам минувшість
Нашу відкривали.
От тому плекайте, діти,
Рідну свою мову,
Вчіться складно говорити
Своїм рідним словом.

2 ведуча: Ось і підходить до кінця наш історико-культурологічний екскурс, який ми присвятили Дню слов'янської писемності і культури.

1 ведуча: Ми живемо на чудовій, багатій, мальовничій землі – на нашій славній Україні.

2 ведуча: Тут жили наші прадіди, діди, тут живуть наші батьки, тут корінець роду українського, що сягає сивої давнини.

1 ведуча: І негоже, просто соромно бути поганими нащадками у таких великих і славних батьків.

2 ведуча: Людині визначено Богом місце народження, країна, небо; вона не може нічого того поміняти, як не може поміняти саму себе.

1 ведуча: А якщо щось із того призначеного їй, поміняє, то не на краще, бо чуже ніколи не буває кращим.

2 ведуча: І куди б ти не пішов – твоя Батьківщина, земля твоя, твоя мова, твій народ завжди будуть з тобою.

1 ведуча: До побачення!

2 ведуча: До нових зустрічей!

Список використаної літератури:

Книги:

1. Новий довідник: Українська мова та література. - К.: ТОВ «КАЗКА», 2005.- С.484-487.
2. Україна: Повна енциклопедія. – Харків: Фоліо, 2007. – С.322-326.
3. Українська мова: Енциклопедія. – К.: Вид-во «Укр. енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 2007. – С.261-263.
4. Українська мова: Підручник. – К.: Вища школа, 1988. – С.14-16.

Статті:

1. Байбурова Р. Как появилась письменность у древних славян // Наука и жизнь. – 2002. - №5. – С.48-55.
2. Гречанюк О. «Любов... Нігде не має угасати»: До Дня слов'янської писемності та культури // Жінка. – 2007.- С.8-9.
3. Німчук В. Виникнення східнослов'янської писемності // Бібліотечний вісник. – 2000.- №6. С.3-6.

Матеріал використано з інтернет-джерела: www.zhv-cbs.edukit.dp.ua/Files/.../Збірка%20сценаріїв%20ВОЦБ.pdf